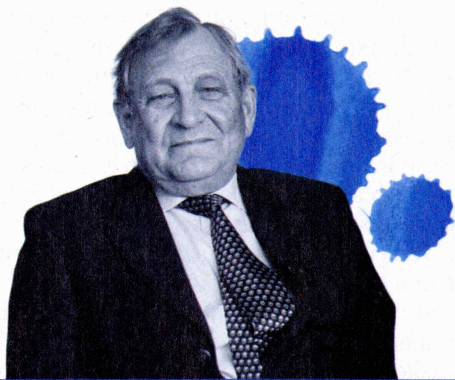

Prof. dr. Andrej Umek Matic Štojs, arhiv Demokracije

Še ena Titova prevara

Okrogle obletnice imajo nedvomno svojo moč. Veliko bolj kot navadne obletnice usmerijo pozornost posameznika na pretekle dogodke. To velja tako za osebne kot tudi za obletnice političnih in državno pomembnih dogodkov. Priznati moram, da sem nekaj zadnjih let z nestrpnostjo in upanjem pa tudi s strahom pričakoval dve okrogli obletnici: stoto obletnico začetka prve svetovne vojne in šestdeseto obletnico konca druge svetovne vojne.

Od njiju in od pozornosti, ki je bosta deležni v mednarodni javnosti, sem pričakoval dodatne informacije o za Slovenijo in Evropo pomembnih dogodkih. Seveda tudi o dogodkih, ki so odločilno vplivali tudi name in mojo življenjsko pot. Pri tem seveda ne gre samo za pozornost, ki jo bojo ob jubilejih ti dogodki deležni. V primeru konca druge svetovne vojne je prav tako pomembno dejstvo, da so se ob tej obletnici določeni arhivi odprli, tukaj imam v mislih predvsem arhive v Londonu, ki omogočajo reevalvacijo zgodovinskih dogodkov med drugo svetovno vojno in neposredno po njej. S tem se

razbijajo paradigme, ki nam jih je vsilil totalitarni komunistični režim, za katere smo vedeli, da so napačne, da so prirejene v propagandne namene.

Titova velika prevara

Vedeli smo, da so napačne, vendar tega nismo mogli dokazati. Sedaj so ti dokazi objavljeni v vrsti odlično napisanih knjig pretežno angleških avtorjev. Njim so bili na novo odprti angleški arhivi tudi najbližje in so torej imeli najlažji dostop do novih informacij. Od vse teh številnih knjig se bom v tem prispevku omejil na eno samo, to je knjigo Titova velika prevara, ki jo je napisal Peter Batty in v slovenskem prevodu izdala založba Nova obzorja.

Knjiga je odlično napisana in na podlagi arhivskega gradiva razblija komunistični mit o NOB kot osvobodilnem gibanju. Nazorno pokaže, da je pri NOB v Sloveniji in v vsej takratni Jugoslaviji šlo samo za komunistično revolucijo s ciljem, da se vzpostavi totalitarna oblast, kot je že bila v Sovjetski zvezi. Osebo vem, da arhivsko gradivo, na podlagi katerega je knjiga napisana, še zdaleč ni popolno. Ko sem v Londonu leta 1995 iskal gradivo v zvezi s svojo družino, mi je takratni britanski zunanji minister Douglas Hurd v osebem pogovoru odvrnil, da gradiva ne morem dobiti niti na vpogled, ker so določeno gradivo zamrznili za sto let in bo dostopno šele v letih med 2045 in 2048. Očitno pa je bilo pred kratkim sproščene vseeno dovolj pomembnega gradiva, ki avtorju omogoča nazorno in dovolj verodostojno pokazati, kako je Titu uspelo komunistično revolucijo prikazati kot narodnoosvobodilni boj ter dobiti zanj pri-znanje in podporo.

O tej prevari, ki so jo bolj izvedli v britanske obveščevalne službe infiltrirani agenti Kominterne kot pa Tito sam, je bilo nekaj rudimentarnega vedenja v krogih protikomunistične opozicije že kmalu po drugi svetovni vojni. V zasebnih pogovorih pri nas doma za dobro zaprtimi vrati med mojimi starši in prof. Furlanom se je večkrat omenjalo ime Klugmann. Vsi omenjeni so bili prepričani, da bi morali govoriti o cambriški peterici in ne samo četverici. V teh pogovorih predvsem po izpustitvi prof. Furlana iz zapora sta vedno v zraku viseli dve vprašanji, ki ju je moja mama tudi jasno postavljala. Prvo je bilo, navajam: »Boris, zakaj si sploh prišel nazaj?« in drugo, zopet navajam: »Ali nam nisi mogel med vojno namigniti, kakšne so dejanske razmere v Jugoslaviji in kakšno je stališče zahodnih zaveznikov do teh vprašanj?« Odgovor je bil vedno enak, navajam: »Mi v Londonu smo bili verjetno slabše informirani o dejanski situaciji v Jugoslaviji kot vi doma v Ljubljani.« Knjiga Petra Battyja izredno prepričljivo

pojasnjuje, kako široka in temeljita je bila prevara Kominterne in Tita. Da seveda ne moremo govoriti samo o Klugmannu in še štirih kolegih iz Cambridgea, ampak je pretežni del britanskih obveščevalcev, ki so delali v Kairu in od tam pokrivali Jugoslavijo, ter še nekateri v Londonu delal za Kominterno in po njenih navodilih. Komunistično revolucijo v Jugoslaviji pod blagovno znamko narodnoosvobodilnega boja je dejansko vodila Kominternina in ji s svojo podtalno dejavnostjo zagotavljala uspeh, prevzem oblasti in sovjetizacijo države.

Kdo so bili Titovi predniki

Za konec tega prispevka se bom dotaknil še ene Titove prevare, ki se mogoče na prvi pogled ne zdi pomembna, vendar pa osvetljuje nekatere njegove značajske značilnosti in pojasnjuje, tako verjamem, nekatere njegove odločitve. Peter Batty navaja, da je bil vnuk tlačana. Ta podatek ni točen, je del velike prevare, ki ga je avtor knjige očitno prezrl. Te svoje trditve sicer ne morem opreti na arhivsko gradivo, ampak jo opiram skoraj v celoti na pripovedi mojega očeta, ki je Tita, takrat še Jožo Broza, poznal od najzgodnejših otroških let. Da bi napravil svojo pripoved verodostojnejšo, jo moram začeti z nekaterimi zgodovinskimi dejstvi. Po zlomu upora Matije Gubca 1515 je bila meja avstrijskega proti turškemu cesarstvu popolnoma odprta. Cesar je trem svojim vojvodinam ukazal, da stabilizirajo in utrdijo mejo, Štajerska severno od Save, Kranjska od Save do Senja in Koroška Senj. Ker je bilo prebivalstvo predvsem v štajerskem sektorju zaradi prejšnjega upora precej razredčeno, so se oblasti v Gradcu (Graz) odločile, da priselijo večje število tako imenovanih obrambnih kmetov (Wehrbauern), ki bi lahko sodelovali v obrambnih prizadevanjih. Da bi bili ti obrambni kmetje tega res sposobni, so uživali številne privilegije, ki jih običajni kmetje - tlačani niso imeli. Zavezani pa so bili, da se skupaj z avstrijsko vojsko bojujejo proti Turkom. Obrambni kmetje so torej smeli oziroma morali imeti predpisano orožje in konja, oboje je bilo v habsburški monarhiji tlačanom strogo prepovedano, imeti so morali tudi voz in par volov, da so lahko sodelovali pri

prevozu prateža. Zaradi svoje službe so bili oproščeni davkov in udeleženi pri delitvi vojnega plena. Da so svoje obveze lahko izpolnjevali, so dobili tudi dovolj velika posestva. Takratne deželne oblasti so želele poudariti pomembnost preloma med verjetno prejšnjim tlačanskim in sedanjim svobodnjaškim statusom obrambnih kmetov, zato so v cerkvenih knjigah izbrisale podatke o njihovem rodu in od kod prihajajo. Ena takih družin, ki so bile naseleljene v takrat štajerski Kumrovec, so bili tudi Brozi. Prva desetletja so bila za obrambne kmete verjetno res težka, po zlomu turške armade pred Dunajem leta 1683 se je meja pomaknila dovolj proti vzhodu, da je bila vojna obveza samo še na papirju, ostali pa so vsi privilegiji. Tedaj so bili Brozi, če že ne prva, pa ena prvih družin v Kumrovcu. Razmere so se bistveno spremenile z odpravo fevdalizma leta 1867, ki je na tem območju pomenila pravno izenačenje kmetov in obrambnih kmetov. Broze pa je prizadelo še to, da je Kumrovec prešel iz Štajerske pod Hrvaško. Titovega očeta je to tako prizadelo, da se je z zapravljičkom vozil od gostilne do gostilne in popival ter se popolnoma zapil. Brozi so strmoglavili s statusa ene najuglednejših družin v Kumrovcu na vaškega pijanca, ki ni bil sposoben niti prehraniti svojih otrok. Ta izguba statusa je pustila na Joži psihološke posledice za vse njegovo življenje.

Tito in moj stari oče

Moj stari oče je imel od konca 19. stoletja v Brežicah dobro delujočo trgovino. S Titovim stricem, bratom njegove matere, sta skupno vodila še potujočo trgovino po Kozjanskem

in Bizeljskem. V okviru te dejavnosti se je Titov stric večkrat mudil pri mojem starem očetu in pri njem tudi prenočeval. Pogosto je s sabo pripeljal malega Jožo, tihega in vase zaprtega fantka. Stari starši so ob takih priložnostih vedno spodbujali mojega očeta, naj Joži pokaže gostoljubnost njihove hiše še posebej zato, ker mu doma ni postlano z rožicami. Tako sta oba takrat mlada fanta navezala dober, če ne kar prijateljski odnos. Med prvo svetovno vojno je bil Joža Broz mobiliziran in napoten v podoficirsko šolo. Lahko se vprašamo zakaj ravno on. Kot sin tlačana z nedokončano osnovno šolo tega privilegija zagotovo ne bi bil deležen. Ker pa je bil sin obrambnega kmeta, mu je ta privilegij pripadal. Taka so bila pač pravila v avstrijski armadi. Med boji na ruski fronti je bil zajet in v ujetništvu dočakal rusko komunistično revolucijo. Postal je član boljševiške partije in kasneje tudi uradnik Kominterne, šele precej kasneje in šele tik pred drugo svetovno vojno je postal jugoslovanske komunistične partije. Uporabljal je tudi mnogo partizanskih imen, a na koncu je obveljalo Tito. Pri plezanju po partijski funkcionarski lestvici bi mu pravi podatki o statusu njegove družine lahko škodovali, zato si je izmislil prevaro in svoji družini pripisal najnižji mogoč socialni status. Verjetno je skušal tako svoje nadrejene v Kominterni, kjer je bilo pisanje življenjepisov obvezna rutina, prepričati o svoji revolucionarnosti. V drugi polovici tridesetih let je Joža, takrat že Tito, večkrat potrkal na vrata Umekove hiše, vedno kadar je potreboval prenočitev ali prevoz. Po peti državni konferenci KPJ pa ga ni bilo več na spregled, saj se dober komunist ne družijo s kapitalisti ter sovražijo njih in njihov razred.

Otroštvo ga je zaznamovalo

Zame je nesporno, da je Tito zaradi socialnega padca v najnežnejšem otroštvu razvil karakterne značilnosti, ki so ga določale do konca njegovega življenja. Tukaj velja omeniti predvsem izrazit egocentrizem in nenadna nihanja med več- in manjvrednostim kompleksom, katerih posledica sta bila izrazita samovolja in nezaupanje tudi do najbližjih sodelavcev. To smo izkusili vsi, ki smo morali živeti v Titovi Jugoslaviji. ✕

